

- [7] Duan L. Predvaritelnoe issledovanie po mezhkulturnoj adaptacii inostrannyh prepodavatelej v kitajskih universitetah. Hanchzhou : Hanchzhouskij pedagogicheskij universitet, 2011. 115 s.

ЧЕНЬ ЧЕНЬЛИН, СЮЙ МЕНГЛИН. Адаптація іноземних експертів в КНР.

В статті аналізуються особливості адаптації іноземних експертів, які постійно працюють в провінції Чжецзян; розкриваються основні напрями адаптації, такі як міжособистісна, психологічна, культурна, побутова. Висвітлюються чинники, що впливають на міжкультурну адаптацію експертів з різних країн і пропонуються заходи, які можуть сприяти їх адаптації до місцевої культури.

Ключові слова: міжкультурна адаптація, іноземні експерти, провінція Чжецзян.

CHEN CHENLIN, SYUJ MENGLIN. Adaptation of foreign experts is in peoples Republic of China.

The article analyzes the features of adaptation of foreign experts, constantly working in Zhejiang province; reveals the main directions of adaptation, such as interpersonal, psychological, cultural, household. Factors influencing intercultural adaptation of experts from different countries are highlighted and activities that can help them adapt to local culture are proposed.

Keywords: intercultural adaptation, foreign experts, Zhejiang province.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-144.2019.29>

УДК 378. 147 : 327.9

Щербина О. О., Кривцова О. Є.

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВОЄННИХ ДИПЛОМАТІВ ДО ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ
ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО АНАЛІЗУ**

Сьогодні надзвичайно гостро перед фахівцями різних галузей стоїть потреба в реалізації публічної складової професії. Комунікація є основним компонентом будь-яких виробничих процесів. Навички людини публічно висловлюватися, аргументувати свою позицію, проголошувати промову створюють комунікативні можливості для особистості і для організації презентувати свою роботу. Авторки статті проаналізували сучасні педагогічні підходи до формування вмінь особистості підготувати ефективний публічний виступ, порівняли основні тенденції реалізації найбільш ефективних науково обгрунтованих шляхів навчання публічного мовлення. У статті наводяться приклади комплексного підходу до тлумачення сутності такого інтегративного інтелектуального вміння особистості як вміння публічно виступати. Тут містяться приклади аналізу практичної реалізації структурування навчального матеріалу, співвідношення теоретичної підготовки та формування практичних навичок публічного мовлення, а також визначено роль самостійної роботи студентів.

Ключові слова: публічний виступ, навчання публічного мовлення, моделювання комунікативних ситуацій, ділова гра.

Відкритість і доступність інформації у сучасному світі впливає на професійну діяльність таким чином, що представники різних галузей часто постають у ролі спікерів. Оскільки комунікація є запорукою ефективного функціонування як суспільства в цілому, так і окремих суб'єктів зокрема, то підготовка особистості до публічного мовлення як частини професійної діяльності є нагальною потребою. Ефективна комунікація передбачає не лише доведення інформації, але й інтерпретацію, висвітлення головних фактів,

пробудження відповідних емоцій у слухачів, у публіки. Однак це не нова тема, оскільки публічний виступ являв собою об'єкт наукового інтересу ще з часів античності. Аристотель вважається основоположником риторичної науки. Саме в часи Давньої Греції та Риму були сформовані основи культури та побудови публічного виступу. Це було спричинене реаліями, які були характерні для античного суспільства.

З розвитком історії змінювалась роль публічного виступу, ставши наразі однією з форм службового спілкування. Зараз мистецтво публічного виступу є необхідним для представників широко ряду професій, проте, мета набуття навичок публічного виступу буде напряму залежати від специфіки майбутньої професійної діяльності. Саме тому публічний виступ досить часто був предметом дослідження науковців. Аналіз наукових праць свідчить про те, що існує два напрямки, в яких здійснювалось дослідження публічного виступу, а саме:

1. Публічний виступ розглядався як суто лінгвістичний твір (наприклад, А. Михальська, Г. Сагач, І. Томан, Н. Голуб, В. Громовий, Г. Гайович, О. Приходько та інші).

2. Публічний виступ розглядався як засіб, інструмент для досягнення певних цілей у різних професійних сферах (наприклад, І. Зоткіна, С. Куркіна, Н. Середа, О. Гончаренко та інші).

На сьогоднішній день питання про якісне навчання майбутніх воєнних дипломатів публічного мовлення є надзвичайно актуальним, адже саме публічне мовлення є одним з інструментів для досягнення фахових цілей воєнних дипломатів. Саме тому метою даної статті було проаналізувати досвід науковців, які розглядали публічний виступ у контексті складової професійної готовності спеціалістів різних сфер, та на основі порівняння використовуваних методів визначити найбільш ефективні, які стануть підґрунтям для розвитку професійної готовності майбутніх воєнних дипломатів до публічного виступу

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що навчання публічного виступу майбутніх фахівців було предметом дослідження певного ряду науковців. Серед них І. Плотницька, О. Левченко, С. Куркіна, Н. Середа, І. Зоткіна, О. Назаренко, Р. Ленда, Г. Гайович, О. Приходько, О. Кравець, І. Свириденко, Ю. Авсюкевич та інші.

Л. Кірічок, І. Боровик, розглядають розвиток навичок публічного виступу як складову професійної освіти майбутніх керівників освітніх закладів, акцентуючи увагу на "умінні виступати перед іншими людьми, переконувати у своїй точці зору – як обов'язковій навичці кожної публічної людини". Ключову роль в проведенні дослідження автори надають діагностиці сформованих умінь і навичок публічного мовлення у майбутніх студентів, що дозволило провести поділ студентів за рівнями сформованості зазначених умінь (емпірично-інтуїтивний, репродуктивний, реконструктивно-творчий). Саме здобуття вихідних даних під час констатувального етапу проведеного експерименту дало науковцям підґрунтя для розробки програми навчання, що відповідатиме їх потребам. Ефективним напрямком для формування навичок публічного мовлення у майбутніх керівників науковці вважають саме перебудову змісту

викладання навчальних дисциплін. Також необхідним є використання методів, які стимулюють комунікативну активність студентів в освітньому процесі, введення в освітній процес ВЗО тренінгового курсу, спрямованого на формування вмінь і навичок публічного виступу, спецкурсу “Ораторське мистецтво” [3, с. 432].

О. Назаренко розглядає навчання публічного виступу майбутніх фахівців ІТ сфери, прогнозуючи, що однією з ключових якостей майбутнього спеціаліста є здатність виступати на публіці. На думку науковця, моделювання різного типу комунікативних ситуацій має вирішальний вплив на формування вмінь та навичок майбутніх спеціалістів до публічного виступу. Цю думку поділяє і Ю. Авсюкевич, яка досліджувала питання про методику навчання презентації студентів економічних спеціальностей. Її наукова позиція полягає в тому, що метод моделювання комунікативних ситуацій можливо реалізувати за умови проведення заняття в аудиторії обладнаній для проведення презентації та ділових ігор. Саме таке моделювання комунікативних ситуацій дозволяє занурити майбутнього спеціаліста у псевдо-об’єктивну реальність, що й мотивує його використовувати набуті вміння й навички на практиці. Важливе місце у підході до навчання навичкам публічного виступу, на думку Ю. Авсюкевич, належить принципу врахування різних видів автономії у навчанні. Його суть полягає в тому, що кількість завдань, які передбачають автономію студентів повинна збільшуватись, водночас кількість завдань, що контролюються викладачем повинна зменшуватись, таким чином ускладнюється рівень самостійної мовленнєвої діяльності студентів і підвищується їх мовленнєвий самоконтроль.

Метод моделювання комунікативних ситуацій під час навчання навичок публічного мовлення дипломатів використовувала й І. Зоткіна, вважаючи що саме змодельовані комунікативні ситуації/ігри “уможливлюють соціоігровий стиль комунікації” [2, с. 19]. В процесі дослідження науковець розробила власну модель професійної комунікації мовної підготовки дипломатів, в якій особлива увага надається саме навчанню публічного виступу майбутніх дипломатів. В основі розробленої моделі – ідея авторки про необхідність всебічної активізації акторських здібностей майбутнього дипломата. Дослідниця дотримується думки про те, що сфера дипломатії досить тісно пов’язана з театральною сферою. Згідно з концепцією І. Зоткіної, майбутній дипломат є виконавцем певного ролевого репертуару (у дослідженні авторкою було розроблено навіть схему рольового репертуару дипломата). Таким чином, підхід І. Зоткіної до навчання майбутніх дипломатів навичок публічного виступу полягає у створенні штучних комунікативних ситуацій, які відтворюють можливі фахові ситуації і надають можливість максимально активізувати та розвинути як комунікативні, так і акторські здібності майбутнього фахівця сфери міжнародних відносин.

Методу ділових ігор надається ключового значення у розробці І. Плотницькою робочої навчальної програми дисципліни “Ораторське мистецтво” для спеціальності “Публічне адміністрування”. Завданням зазначеної програми є здобуття знань, набуття вмінь із сучасного публічного

мовлення. Однією з набутих слухачем компетенцій прогнозовано має бути вміння підготувати та виголосити промову. Алгоритм опанування матеріалу даного курсу виглядає так : лекції; практичні заняття (у формі тренінгів, круглих столів, диспутів, дискусій); апробація набутих умінь і навичок під час ділових ігор; презентація публічних виступів, виконання індивідуальних завдань і контрольні заходи-презентації.

Основою цього курсу є практичні заняття, про що свідчить аналіз розподілу навчального часу курсу, за якого для лекцій виділено 2 години, а для практичних занять 38 годин (для денної форми навчання).

Досить цікавим є підхід Н. Середи до розробки модуль з навчання навичок публічного виступу діючих та потенційних керівників підприємств, організацій, фірм, менеджерів різних рівнів управління, підприємців в рамках проекту TEMPUS "Освіта для лідерства, інтелігентності та розвитку таланту".

Однією з цілей цього модулю є вміння застосовувати отримані знання на практиці під час підготовки публічного виступу. Важливою складовою навчального є розроблені автором практичні завдання складені на основі відібраних і класифікованих матеріалів відео "ted-talks", тематично пов'язаних із діяльністю лідера сучасності, до того ж весь відео блок являє собою наочний матеріал до теоретичного блоку. Тематично цей курс поділено на три основні частини:

1. Принципи ефективного публічного виступу;
2. Побудова публічного виступу;
3. Техніка публічного виступу.

До структури модулю Н. Середи включає такі блоки:

1. Теоретичний блок (у вигляді міні-лекцій).
2. Практичний блок (тематично повністю відповідає теоретичному), до складу якого входить відео блок платформи "ted-talks".
3. Самостійна робота студентів (ознайомлення з рекомендованими джерелами, тест) є третім блоком кожної тематичної частини. Варто зауважити, що автор більшість навчального часу модулю виділяє для самостійної роботи студентів, у той час як аудиторна робота (теоретичний + практичний блоки) кожної тематичної частини передбачає 2 години, а самостійна робота передбачає 3 години.

4. Окремим блоком є вправи на розвиток мовлення, креативності та навичок імпровізації, до яких включені вправи, рольові та лексичні ігри за такими напрямками:

- вправи на пошук шляхів взаємодії;
- вправи на розвиток навичок аргументації;
- вправи на постанову правильного дихання;
- вправа на відпрацювання типової пози оратора;
- вправи на розвиток діапазону голосу;
- вправи на відпрацювання дикції;
- вправи для удосконалення жестикуляції.

Отже, аналіз наукової літератури свідчить про те, що одного універсального підходу до вирішення питання професійної готовності

майбутніх фахівців до публічного виступу не існує, проте у досліджених нами джерелах чітко окреслена думка науковців про те, що метод моделювання комунікативних ситуацій з використанням ділових/рольових ігор є одним з ключових при підготовці майбутніх фахівців до публічного виступу, саме його варто взяти за основу при розробці концепції розвитку професійної готовності майбутніх воєнних дипломатів до публічного виступу. Основні шляхи реалізації ефективної підготовки до публічного виступу, на думку дослідників, це розробка спецкурсів з навчання публічного виступу, основною складовою яких має бути практична частина. Хоча проаналізовані роботи дали можливість отримати узагальнену картину щодо існуючих в науці методів, підходів, принципів для вирішення проблеми професійної готовності у сферах, які передбачають публічні виступи, проте проаналізовані нами роботи є лише частково дотичним до теми нашого дослідження. В кожному окремому випадку концепції науковців базувалися на комунікативних потребах, які повною мірою визначаються майбутнім фахом спеціаліста. Питання комунікативних потреб майбутніх воєнних дипломатів є не дослідженим, саме тому на сьогоднішній день і проблема професійної готовності до публічного виступу майбутніх дипломатів потребує вивчення.

Використана література :

1. Авсюкевич Ю. Методика навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2009. 24 с.
2. Зоткіна І. Професійна комунікація мовної підготовки дипломатів : автореферат дис. . кандидата педагогічних наук : 13.00.08 / Зоткіна Ірина Володимирівна; [Место захисти: Моск. гор. пед. ун-т]. Москва, 2011. 28 с.
3. Кірічок І., Боровик Н. Розвиток навичок публічного мовлення у майбутніх керівників навчальних закладів. *Молодий вчений*, № 1(41) січень 2017, с. 426-437.
4. Михальская А. Основы риторики. Москва : Просвещение, 1996. 416 с.
5. Назаренко О. Технології навчання публічного виступу з презентацією студентів телекомунікаційних спеціальностей. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. Серія: Філологія. Педагогіка. 2013. Вип. 1, С. 128-136.
6. Плотницька І., Левченко О., Кудрявцева З. Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. / за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. К, 2011. 128 с.
7. Приходько О. Публічний виступ як різновид комунікації. *Рідна мова*, Валч, Польща. 2014, № 20. С. 76-82.
8. Черінько І. Військовий аташат у складі закордонного дипломатичного представництва як інструмент зміцнення національної безпеки держави. *Наукові записки Інституту ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Випуск 4(60). С. 372-382.

References :

- [1] Avsiukevych Yu. Metodyka navchannia prezentatsii anhliskoiu movoiu studentiv ekonomichnykh spetsialnostei : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / Kyivskiy natsionalnyi lnhvistychnyi un-t. K., 2009. 24 s.
- [2] Zotkina I. Professyonalnaia kommunykatsyia yazykovoi podhotovky dyplomatomov : avtoreferat dys. . kandydata pedahohycheskykh nauk : 13.00.08 / Zotkyna Yryna Vladymyrovna; [Mesto zashchity: Mosk. hor. ped. un-t]. Moskva, 2011. 28 s.
- [3] Kirichok I., Borovyk N. Rozvytok navychok publichnoho movlennia u maibutnykh kerivnykiv navchalnykh zakladiv. *Molodyi vchenyi*, №1(41) sichen 2017, s.426-437.
- [4] Mihalskaya A. Osnovy ritoriki. Moskva : Prosveshenie, 1996. 416 s.

- [5] Nazarenko O. Tekhnolohii navchannia publichnoho vystupu z prezentatsiieiu studentiv telekomunikatsiinykh spetsialnostei. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*. Serii: Filolohiia. Pedagogika. 2013. Vyp. 1, S. 128–136.
- [6] Plotnytska I., Levchenko O., Kudriavtseva Z. Oratorske mystetstvo : navch.-metod. posib. / za red. I. M. Plotnytskoi, O. P. Levchenko. K., 2011. 128 s.
- [7] Prykhodko O. Publichnyi vystup yak riznovyd komunikatsii. *Ridna mova*, Valch, Polshcha. 2014, № 20. S. 76-82.
- [8] Cherinko I. Viiskovy atashat u skladi zakordonnoho dyplomatychnoho predstavnytstva yak instrument zmitsnennia natsionalnoi bezpeky derzhavy. *Naukovi zapysky IpiEND im. I.F.Kurasa NAN Ukrainy*. Vypusk 4(60). S. 372–382.

ЩЕРБИНА Е. А., КРИВЦОВА О. Е. Развитие профессиональной готовности будущих военных дипломатов к публичному выступлению как предмет научно-педагогического анализа.

Сегодня необычайно остро перед специалистами, работающими в разных сферах, стоит потребность реализации публичной составляющей их профессии. Коммуникация является основным компонентом любых производственных процессов. Навыки человека публично выступать, аргументировать свою позицию, провозглашать речь создают широкие коммуникативные возможности для личности, а также для организации, чтобы презентовать свою работу. Авторы статьи проанализировали современные педагогические подходы к формированию умений и навыков личности подготовить эффективное публичное выступление, сравнивали основные тенденции реализации наиболее эффективных научно обоснованных способов обучения публичному выступлению. В статье приводятся примеры комплексного подхода к толкованию сути такого интегративного интеллектуального умения личности как умение публично выступать. Тут приводятся примеры анализа практической реализации структурирования учебного материала, соотношения теоретической подготовки и формирования практических навыков публичного выступления, а также определена роль самостоятельной работы студентов.

Ключевые слова: публичное выступление, обучение публичному выступлению, моделирование коммуникативных ситуаций, деловая игра.

SHERBINA E. A., KRIVCOVA O. E. Development of professional readiness of future soldiery diplomats to the live performance as the article of scientifically-pedagogical analysis.

Today the problem of the implementation of publicity, which is one of the speciality making parts is the subject of highly important focus for the specialists representing various areas and spheres. Communication is the core component of any production procedures. The skills of a person to express own opinion publicly, to support the opinion arguments, to deliver a speech make the communicative abilities to present the work both of a person and an organization. The authors of the article have analyzed modern pedagogical approaches to teaching a person skills of working out effective public speech, they have compared basic ways of implementing the most effective and scientifically proved ways of teaching public speaking. The article consists the examples of complex approach to interpreting the nature of the ability to deliver speech in public, which is an integrative intellectual ability of person. It also has the examples of the analysis of practical implementation of teaching materials structuring, the correlation between the theoretical preparation and the formation of public speech skills, also the role of the students independent work is distinguished.

Keywords: Public speaking, teaching of public speaking, communicative situations modeling, role plays.